

Jaarplan 2021 | Netwerkbureau Aquathermie

Jaarplan 2021 Netwerkbureau Aquathermie

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
2.	Doelen en werkwijze.....	5
2.1	Green Deal.....	5
2.2	Netwerk Aquathermie (NAT).....	6
2.3	Netwerkbureau.....	6
	Thema's.....	6
3.	Programmasturing.....	9
3.1	Netwerkgroep.....	9
3.2	Stuurgroep NAT.....	9
4.	Relatie met andere programma's.....	11
	Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (RES).....	11
	Programma Aardgasvrije Wijken (PAW).....	11
	Expertisecentrum Warmte (ECW).....	11
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).....	12
5.	Netwerkbureau activiteiten en producten 2021.....	13
5.1	Kennis en onderzoek.....	13
	Producten en activiteiten 2021:.....	13
5.2	Praktijk.....	14
	Producten en activiteiten 2021:.....	14
5.3	Governance en financiering.....	15
	Producten en activiteiten 2021:.....	16
5.4	Communicatie.....	16
	Producten en activiteiten 2021:.....	17
5.5	Verkenning doorontwikkeling Aquathermie na 2021.....	18
5.6	Thema's.....	19
6.	Beheersing.....	21
6.1	Begroting 2021.....	21
6.2	Voortgang en verantwoording.....	22
6.3	Bedrijfsvoering.....	22

1. Inleiding

De Green Deal aquathermie is halverwege haar looptijd. Warmte- en koudewinning uit water is goed bekend bij een steeds groter aantal partijen en partners. Het netwerkbureau ziet ernaar uit om hier in 2021 op door te pakken, zodat aquathermie als alternatief wordt meegenomen in de energietransitie en meer wordt toegepast.

Voor het netwerkbureau was 2020 een jaar met goede resultaten: inzicht in de vele projecten die al zijn uitgevoerd (de projectenkaart), voortdurende uitwisseling van kennis en ervaring (een enkele bijeenkomst en diverse webinars), een vastgestelde kennisagenda (die voor een groot deel uitgevoerd wordt in het kader van WarmingUp) en meer aandacht voor juridische, financiële en organisatorische aspecten van projecten.

2021 wordt het laatste (volledige) jaar van de Green Deal. We richten ons daarom naast kennisontwikkeling, kennisdeling en netwerkactivering ook op borging van de ontwikkelde kennis voor de periode na mei 2022. Belangrijke speerpunten hierin zullen zijn:

- Uitvoeren van ecologische monitoring in oppervlaktewateren bij uitgevoerde TEO-projecten om de vragen en onzekerheden bij waterbeheerders weg te kunnen nemen;
- Borging van aquathermie in de definitieve RESen (en in de daarop volgende Transitievisies Warmte en de wijkplannen);
- Opdoen van ervaringen bij aquathermieprojecten in bestaande wijken door kennis uit te wisselen met en tussen de gehonoreerde subsidieprojecten in het kader van de Proeftuinen Aardgasvrije Wijken (BZK).

Naar verwachting zal aquathermie na 2021 nog niet geheel beschikbaar zijn voor grootschalige toepassing in nieuwbouw en voor toepassing in bestaande woningen en utiliteitsbouw. Daarvoor is nog een schaa sprong nodig, zal kostenreductie moeten worden gerealiseerd en zal de productiesector moeten te treden tot deze markt. We willen in 2021 wel de eerste aanzetten hiervoor maken door onder andere bouw- en techniekondernemingen te benaderen en te informeren. Ook willen we in 2021 veel van de kennisvragen (onder andere over ecologie van oppervlaktewater, verdeling van warmte) opgelost hebben om hiermee belemmeringen voor nieuwe projecten te kunnen slechten.

2021 willen we ook benutten om met partijen en partners voorstellen te doen over de voortzetting van het netwerksamenwerking na afloop van de Green Deal. Hiervoor zullen scenario's worden opgesteld waarover de stuurgroep dit jaar een besluit kan nemen.

In dit jaarplan gaan we nader in op deze én onze andere activiteiten. Met elkaar zijn we NAT. In 2021 werken we samen aan het verder op de kaart zetten van aquathermie.

Erik Kraaij
Programmamanager Netwerkbureau Aquathermie

2. Doelen en werkwijze

2.1 Green Deal

Met de Green Deal Aquathermie¹ hebben partijen richting gegeven aan het bundelen van de krachten van henzelf en stakeholders die een schakel zijn in de keten van de benutting van aquathermie, zodat de bronnen van aquathermie nuttig (kunnen) worden toegepast als alternatieve verwarming van de gebouwde omgeving. Zij willen samen werken om de waarde en toepassing van aquathermie als warmte- en koudebron in de warmtetransitie in kaart te brengen, waarmee zij een versnelling beogen te brengen in de warmtetransitie. Zij richten zich daarbij op zes onderdelen:

- a) het vormen van een netwerk met alle stakeholders om de krachten te bundelen;
- b) joint fact finding met alle stakeholders;
- c) delen van lessons learned van praktijkprojecten om opschaling mogelijk te maken;
- d) drempels wegnemen en kansen vergroten voor het toepassen van aquathermie door kennis- en innovatievragen te agenderen en streven naar beantwoording hiervan;
- e) best practices inventariseren en nader uitwerken voor governance, organisatie en financiering van aquathermieprojecten;
- f) actief voorzien van kennis en informatie aan gremia waar kennis en informatie nodig zijn op het gebied van aquathermie, zoals de Regionale Energiestrategieën (RES), de regionale structuur warmte, het Expertisecentrum Warmte en het Kennis- en Leerprogramma Aardgasvrije Wijken (KLP).

De ambitie is om aquathermie als potentiële warmte- en koudebron meer bekendheid te geven. Gemeenten (en andere ketenpartijen) kunnen met de kennis en ervaring uit het programma een goede afweging maken over de inzet van aquathermie in de regionale energiestrategieën en transitievisies warmte. Om dit alles te bewerkstelligen zetten partijen (en partners) zich op verschillende wijzen in. Naast een aantal generieke bijdragen leveren zij organisatiespecifieke bijdragen aan de Green Deal. Dit alles om zo optimaal mogelijk gebruik te maken van de kennis, ervaring en slagkracht in het netwerk. Partijen in de Green Deal:

- a) delen kennis en ervaringen over aquathermie;
- b) leveren een actieve bijdrage bij het opstellen van de kennis- en innovatieagenda in het kader van het programma Aquathermie en dragen zo mogelijk actief bij aan het tot uitvoering brengen van die agenda;
- c) brengen nieuwe initiatieven voor aquathermie onder de aandacht;
- d) delen best practices op het gebied van de governance, financiering en organisatie uit de praktijk van aquathermie;
- e) nemen actief deel aan de jaarlijkse werkgroepen die door het programmabureau Aquathermie worden ingesteld.

¹ <https://www.greendeals.nl/sites/default/files/2019-05/Deal%20tekst%20GD%20229%20Aquathermie.pdf>

2.2 Netwerk Aquathermie (NAT)

De Green Deal is opgezet vanuit de netwerkgedachte: van, voor en door de stakeholders. Elke betrokkene brengt de eigen specifieke kennis en ervaring in om de doelen uit de Green Deal te realiseren. Hiervoor is de volledige keten noodzakelijk en de nu al verbonden partijen en partners vervullen een koplopersrol. Zij brengen ideeën, casussen en vraagstukken in die in het netwerk opgepakt worden. Er ontstaat een vorm van eigenaarschap voor het verder brengen van aquathermie. Het netwerk aquathermie (NAT) is daarmee dan ook breder dan alleen de koplopers. NAT richt zich daarom, bijvoorbeeld in haar bijeenkomsten van de Community of Practice, op het brede veld aan stakeholders. NAT dient dus gezien te worden als een niet-vastomlijnd geheel, waarbij iedereen die een bijdrage kan leveren aan de doelen van de Green Deal welkom is.

2.3 Netwerkbureau

In de Green Deal is opgenomen dat de Unie van Waterschappen zorg draagt voor de coördinatie en uitvoering van het programma Aquathermie en dat zij daartoe een bureau inricht.²

Ter ondersteuning van de doelen en de uitvoering van de in de Green Deal beoogde afspraken, is door de Unie van Waterschappen in samenwerking met Rijkswaterstaat het programmaplan en bijbehorende begroting opgesteld als onderdeel van de ondertekende Green Deal³. Deze documenten, gecombineerd met de subsidieaanvraag, vormen mede de basis voor de door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat toegekende financiering voor het programma aquathermie.

Het netwerkbureau is beperkt qua omvang. Het richt zich op het coördineren en activeren van het netwerk, het faciliteren dat kennis en praktijk bij elkaar komen, en het organiseren van een goede ontsluiting van informatie en kennis. De inhoudelijke structuur wordt gevormd door vier sporen waarin samenwerking wordt gestimuleerd, kennis ontwikkeld en adviezen geformuleerd.⁴ Dit betreft de volgende sporen:

- Kennis en onderzoek
- Praktijk
- Governance en Financiering
- Communicatie

Thema's

Binnen het netwerkbureau zijn deze vier sporen onderscheiden. Echter, er zit veel verbinding tussen deze sporen en integraliteit is juist een succesfactor voor NAT en het netwerkbureau. Daarom zijn vier thema's gedefinieerd waaraan de sporen bijdragen, elk vanuit hun eigen focus.

² Uit: tekst Green Deal Aquathermie

³ Uit: Subsidiebeschikking programma Aquathermie

⁴ Uit: Programmaplan behorend bij subsidieaanvraag 2018

1. Netwerk activeren

Als netwerk ontleent NAT zijn meerwaarde aan de verbindingen tussen de afzonderlijke onderdelen. In verbinding ontstaat kennisuitwisseling, komen vraag en antwoord bij elkaar en worden krachten gebundeld. Samen weten we meer en staand we sterker. Daarom staat het activeren van het netwerk voor het netwerkbureau centraal. Een actief en betrokken netwerk is een vereiste om de doelen van de Green Deal Aquathermie te realiseren. Alle stakeholders binnen het netwerk leveren hieraan, vanuit hun eigen ervaringen en expertise een bijdrage. Het is aan het netwerkbureau om het netwerk te verbinden, faciliteren en aan te jagen, zodat deze synergie tot uiting komt.

Een speciale focus ligt hierbij op de ondertekenende partijen van de Green Deal. Het netwerkbureau bewaakt dat partijen hun toegezegde bijdrage aan de Green Deal daadwerkelijk leveren en stuurt in samenspraak met de stuurgroep waar nodig bij. Ook moedigt het netwerkbureau de Green Deal partijen aan in het vervullen van een ambassadeursfunctie. Zodat partijen de doelen van het netwerk uitdragen en zelf ook nieuwe stakeholders bij NAT betrekken. Daarbij ligt de focus in het bijzonder op stakeholders die essentieel zijn in de warmtetransitie en nu nog onvoldoende betrokken of in beeld zijn.

2. Kennisontwikkeling

Joint fact-finding is een belangrijk uitgangspunt binnen de Green Deal. Enerzijds worden kennisvragen en dilemma's geïnventariseerd, en anderzijds wordt gebruik gemaakt van de in het netwerk aanwezige expertise en middelen, om kennisvragen te beantwoorden. De grote verscheidenheid aan partijen en partners in de Green Deal biedt kansen om vraagstukken integraal te kunnen benaderen. Binnen het thema kennisontwikkeling richt het netwerkbureau zich op het ophalen/in kaart brengen van kennisvragen en het agenderen en adresseren van onderzoeksvragen op de juiste plek (bij voorkeur) binnen het netwerk.

3. Kennisdeling

Voor het netwerkbureau is het delen van praktijkkennis en kennis uit onderzoeksvragen een belangrijk thema, zodat netwerkpartners van elkaar kunnen leren. Door het ontsluiten van bestaande ervaringen met aquathermie in de praktijk, geven we meer bekendheid aan de mogelijkheden en beperkingen van aquathermie. Van ervaring naar kennis over de mogelijkheden van aquathermie dus. Dit doet het netwerkbureau door het netwerk aan elkaar te verbinden, uitwisseling te faciliteren en een platform te bieden, bijvoorbeeld met onze website en bijeenkomsten van de community of practice. Tijdens deze uitwisseling komen vaak ook nieuwe leemten in kennis of in de uitvoeringspraktijk in beeld. Het netwerkbureau zet zich onder dit thema daarom ook in voor het aanjagen van nieuwe pilots aquathermie, die hierop inspelen.

4. Organisatie netwerkbureau

Het netwerkbureau richt het besluitvormings- en monitoringsproces in, en geeft hier uitvoering aan. Tenslotte geeft het netwerkbureau invulling aan een rechtmatige uitvoering van het programma conform de subsidievoorwaarden en de overige door partijen gesteld voorwaarden. Hieronder valt bijvoorbeeld ook het opstellen van voortgangs- en verantwoordingsrapportages.

Het netwerkbureau is beperkt van omvang en wordt op dagelijkse basis aangestuurd door een programmamanager. Ieder spoor kent een trekker en het bureau heeft een ondersteuner. In 2020 is er samen met Netbeheer Nederland een trainee aangetrokken. Die periode is inmiddels ten einde en bezien wordt of ook de periode in samenwerking met een van de netwerkpartijen een trainee ingezet kan worden.

3. Programmasturing

NAT is weliswaar geen vastomlijnd geheel, maar er dient wel sprake te zijn van sturing om zo de doelen in de Green Deal te realiseren. Daarnaast hebben partijen (en partners) toezeggingen gedaan t.a.v. hun inzet en bijdragen. Hierdoor hebben zij terecht ook verwachtingen van NAT. In 2019 hebben de partijen gezamenlijk in een constituerend beraad besloten tot het instellen van een netwerkgroep en een stuurgroep.

3.1 Netwerkgroep

Er is een brede netwerkgroep geformeerd, waarin alle aan de Green Deal deelnemende partijen zitting hebben. Deze netwerkgroep vormt het hart van het netwerk aquathermie en fungeert als ambassadeur van de Green Deal, zorgt voor verbinding tussen de betrokken partijen, signaleert trends en ontwikkelingen, wisselt kennis en ervaring uit en wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de Green Deal. Het streven is om het netwerk aquathermie in de komende jaren verder uit te bouwen, waarbij het de voorkeur heeft dat organisaties zich als partij of partner aansluiten bij de Green Deal, maar dat is niet per se noodzakelijk. Uiteindelijk gaat het erom dat er een vitaal netwerk ontstaat waarin de kracht en kennis van alle betrokkenen zo optimaal mogelijk benut wordt. Hiertoe kunnen ook themagerichte werkgroepen ontstaan. Daarnaast heeft de netwerkgroep een belangrijke richtinggevende rol in de jaarlijkse programmering.

De netwerkgroep:

- Stimuleert kennisontwikkeling en kennisdeling op het gebied van aquathermie
- Agendeert trends en ontwikkelingen rond aquathermie.
- Levert input voor het jaarplan.
- Adviseert de stuurgroep.
- Promoot aquathermie binnen én buiten het netwerk.

De netwerkgroep vervult haar rol vanuit verbinding tussen de verschillende stakeholders, hanteert de keten als uitgangspunt en draagt haar ambitie op het gebied van aquathermie uit. In 2020 wordt gezien hoe we ook de partners in de Green Deal zo goed mogelijk aan kunnen sluiten, zodat ook hun kennis en ervaring benut wordt. Naar verwachting zal de netwerkgroep 2 keer per jaar bijeen komen.

3.2 Stuurgroep NAT

In de Green Deal is opgenomen dat er een stuurgroep wordt geformeerd om de voortgang van de uitvoering van de Green Deal te monitoren. Deze is in 2019 ingesteld en de stuurgroep NAT:

- Monitort de voortgang van de Green Deal en de uitvoering van het programmaplan aquathermie.
- Neemt besluiten om de voortgang te bevorderen.
- Stelt het jaarplan vast, mede op basis van de inbreng van de netwerkgroep en de verwerking daarvan door het netwerkbureau.

De stuurgroep vervult haar rol vanuit verbinding tussen de verschillende stakeholders, hanteert de keten als uitgangspunt en draagt haar ambitie op het gebied van aquathermie uit, mede door de vitaliteit van het netwerk (nog) verder te vergroten.

De stuurgroep bestaat uit zeven leden:

- Unie van Waterschappen (tevens voorzitter) – vertegenwoordigt waterbeheerders
- Ministerie van EZK – grootste subsidieverstrekker en vertegenwoordigt tevens de ministeries van BZK en IenW
- Provincie Fryslân – sponsor van het spoor Praktijk
- Deltares – sponsor van het spoor Kennis en Onderzoek
- Nederlandse Waterschapsbank – sponsor van het spoor Governance en Financiering
- VEWIN – vertegenwoordigt de drinkwatersector
- Netbeheer Nederland – vertegenwoordigt de netbeheerders

Naar verwachting zal de stuurgroep 3 keer per jaar bijeen komen.

4. Relatie met andere programma's

Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (RES)

Het Nationaal Programma RES (Regionale Energiestrategieën) ondersteunt de 30 energie regio's. Binnen deze regio's werken gemeenten, provincie en waterschappen samen met stakeholders aan een RES. Het doel van de RES is dat gezamenlijk, per regio, keuzes worden gemaakt voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur. Het Nationaal Programma RES ondersteunt de regio's met kennisontwikkeling en -deling, data ondersteuning en informatie over het Klimaatakkoord. Er zijn factsheets gemaakt voor de RES'en met de meest voorkomende energiebronnen. Aquathermie is in de factsheet Warmte opgenomen met input van NAT. Het NP RES vormt voor NAT ook een van de verbindingen met de gemeenten.

Programma Aardgasvrije Wijken (PAW)

Het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) is een interbestuurlijk programma van de ministeries BZK en EZK, de VNG, het IPO en de UvW, dat gericht is op gemeenten. PAW heeft als doel om te leren op welke wijze de wijkgerichte aanpak – in de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving – kan worden ingericht en opgeschaald. Om dit te realiseren wordt gebruik gemaakt van grootschalige proeftuinen, waarbinnen ervaring en expertise worden ontwikkeld om ook andere gemeenten te helpen. In oktober 2020 zijn van de negentien toegekende proeftuinen, zes proeftuinen met aquathermie. Alle 355 gemeenten (niet alleen de proeftuinen) worden onder de regie van de VNG met een Kennis- en Leerprogramma gefaciliteerd met geleerde lessen, onderzoeken, community of practices, expertmeetings etc.

Het Netwerk Aquathermie is vertegenwoordigd in het Programmateam Aardgasvrije Wijken. Zo blijven we goed op de hoogte van de ontwikkelingen binnen het programma en de proeftuinen op het gebied van Aquathermie. Netwerk Aquathermie betreft via de kanalen van het Kennis en Leerprogramma van PAW, gemeenten bij de bijeenkomsten van onze community of practice. Ook onderzoeken we hoe we deze twee in de toekomst mogelijk kunnen integreren.

Expertisecentrum Warmte (ECW)

Het Expertise Centrum Warmte (ECW) ondersteunt gemeenten bij het ontwikkelen van de Transitievisies Warmte die zij in 2021 moeten opleveren. In de Transitievisie Warmte beschrijven gemeenten een realistisch tijdspad waarop wijken van het aardgas gaan en besluiten over de alternatieve energie-infrastructuur van een wijk.

Om gemeenten te ondersteunen heeft het ECW een Leidraad ontwikkeld. De Leidraad biedt alle stakeholders een eenduidige referentie met betrekking tot de consequenties van de verschillende alternatieven voor aardgas in een wijk. De Leidraad is erop gericht om de keuze voor de maatschappelijk meest kosteneffectieve opties en de kosten voor de eindgebruiker te objectiveren.

Inspanningen van het Netwerk Aquathermie en de Unie van Waterschappen hebben ertoe geleid dat aquathermie als aardgasvrij is opgenomen. Op deze manier kunnen gemeenten aquathermie als mogelijke keuze meenemen in de Transitievisies Warmte.

Hiernaast heeft het ECW de functie van kenniscentrum, voornamelijk op het gebied van technische, economische en duurzaamheidsaspecten, maar ook als het gaat over nationale ontwikkelingen zoals marktordening, aquathermie en geothermie. Het ECW zorgt er ook voor dat de benodigde informatie beschikbaar is of wordt gemaakt. Het Expertise Centrum Warmte werkt samen met het Programma Aardgasvrije Wijken, waaronder het Kennis- en Leerprogramma onder regie van de VNG en deelt met hen een centrale helpdesk. NAT levert kennisproducten aan het ECW en zorgt voor een juiste inbedding van aquathermie in de producten van ECW zoals de leidraad, de helpdesk, factstheets en de expert pool.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) is onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. RvO ondersteunt de totstandkoming en uitvoering van Green Deals, en vervult de secretarisrol voor de Green Deal aquathermie. Daarnaast is RvO vertegenwoordigd in stuurgroepen van aanverwante programma's, zoals bijvoorbeeld ECW. Bovendien levert RvO de warmteatlas die ten grondslag ligt aan de leidraad en modellen van ECW. NAT levert hiertoe de benodigde input aan over aquathermie bij RvO.

Uitvoeringsprogramma convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 (UPBO)

Het UPBO is een nationaal uitvoeringsprogramma waarin de focus (na de eerdere convenanten) meer is gericht op de realisatie van bredere maatschappelijke doelstellingen met behulp van een duurzaam gebruik van bodem en ondergrond. De samenwerking en verbinding met maatschappelijke actoren wordt nadrukkelijk meer gezocht. Bij Aquathermie is een verbinding logisch, daar er veel seizoensopslag van warmte plaatsvindt in de ondergrond. Als dit grootschaliger wordt toegepast, komen er ook meer kennisvragen. NAT zorgt voor de verbinding van deze kennis met de praktijk. Het programma loopt in 2020 af. Enkele onderzoeksvragen zullen nog enige tijd doorlopen. NAT zal connectie houden met de voor aquathermie belangrijkste doorlopende onderzoeksvragen. Connecties zullen hiervoor worden aangehaald met onder andere Gebruikersplatform Bodemenergie, BodemenergieNL en KWR.

5. Netwerkbureau | activiteiten en producten 2021

In dit hoofdstuk worden de activiteiten en producten voor 2021 per spoor weergegeven. Vanzelfsprekend is er verbinding en overlap tussen de pijlers, deze wordt ook nadrukkelijk gezocht. Dit is samengevat in de tabel op pagina 19.

De afgelopen anderhalf jaar heeft het netwerkbureau veel opgezet en in gang gezet. 2021 wordt meer een oogstjaar. Een deel van de kennis- en onderzoeksagenda wordt afgerond, die kennis kan vervolgens gedeeld worden in webinars en CoP's en via de website. De nieuwsbrief en socials hebben een steeds groter bereik, waardoor nieuwsberichten directer bij een breed publiek terecht komen. Het netwerk is nog steeds groeiende en daar zal ook in 2021 op ingezet worden. Maar niet alleen op groeien, ook op behouden en borgen wat we met elkaar hebben opgebouwd. Hierover gaat het netwerkbureau de komende periode met de partners en partijen in gesprek.

5.1 Kennis en onderzoek

Kennisleemten beperken de grootschalige toepassing van aquathermie. De activiteiten voor het kennisspoor zijn onder meer gericht op joint fact finding en het valideren van beschikbare kennis. Er is een gezamenlijke onderzoeksagenda opgesteld, waarmee de belangrijkste kennisonderwerpen uit het gehele netwerk zijn geïnventariseerd. De meeste kennisvragen daaruit zijn ook al opgepakt om te beantwoorden. Het netwerk geeft zelf invulling aan de uitvoering van deze agenda, maar de coördinatie ervan ligt bij het spoor kennis en onderzoek. Aandacht is nog nodig voor een aantal laatste onderwerpen. Ook het inventariseren en (doen) wegnemen van belemmeringen in de toepassing is een van de aandachtspunten binnen dit spoor. Het actief betrekken van de technische sector die de warmtesystemen moet gaan ontwerpen, aanleggen en installeren is daarom een belangrijk speerpunt. Tot slot is het belangrijk om in 2021 werk te maken van het borgen van de ontwikkelde kennis, lessen en ervaring voor de warmtetransitie.

Producten en activiteiten 2021:

Kennisontwikkeling

- De laatste onderwerpen uit de onderzoeksagenda adresseren, waaronder enkele vraagstukken over businesscases, onderzoek naar koudevraag in de gebouwde omgeving en de relatie met opslag in de ondergrond.
- Betrokken zijn en blijven bij de beantwoording van de andere kennisvragen uit de onderzoeksagenda. Diverse organisaties werken aan de beantwoording van de vragen uit de onderzoeksagenda. In 2021 zullen deze vragen grotendeels beantwoord worden. De belangrijkste taken van het Netwerkbureau zijn vinger aan de pols houden en zorgen dat zodra er antwoorden zijn, dat deze worden gedeeld binnen en buiten het netwerk. Via de website en via CoP bijeenkomsten. Ook in samenwerking met het kennisprogramma WarmingUP worden uitkomsten gedeeld.
- Andere ontwikkelingen volgen, verbinden en aanjagen, zoals het openingsbod van STEDIN en de Ministeriële Regeling voor temperatuurlozingen.

Netwerkactivering

- Drinkwatersector aanhaken om de waarde van TED beter in beeld te hebben.
 - In beeld brengen van de drempels die vanuit de drinkwatersector worden gezien.
 - Deze drempels als onderzoeksonderwerpen adresseren
- Installatiebranche aanhaken om de maakbaarheid van aquathermie te vergroten.

Borging Aquathermie

Als in mei 2022 de Green Deal afloopt, dient de opgebouwde kennis goed geborgd te zijn. In 2021 wordt hiermee een start gemaakt, onder andere door:

- Een goed ontsloten bibliotheek (i.s.m. communicatie)
- Borging in de warmtetransitie op Rijksniveau, zoals in een Routekaart (vergelijk Routekaart windenergie op zee 2030)

5.2 Praktijk

Het spoor praktijk is gericht op het leren van ervaringen uit de praktijk en het stimuleren van nieuwe initiatieven en verbindingen. Om dit te bewerkstelligen vinden onder andere Community of Practice (CoP) bijeenkomsten en webinars plaats. Deze leiden tot kennisdeling en geeft het netwerk de mogelijkheid om actief bij te dragen aan de ontwikkeling van NAT. Daarnaast wordt een overzicht met projecten up-to-date gehouden en ontsloten via een digitale kaart op de website. Dit zorgt voor kennisborging. Verder wordt er continue verbindingen gezocht met de verschillende klimaatprogramma's (ECW, NP RES, PAW, KLP), zodat kennis en ervaring op elkaar kunnen worden afgestemd en met elkaar gedeeld. Samen hebben we een groter bereik.

Het bovenstaande zijn continue activiteiten binnen het spoor praktijk. Daarnaast zal in 2021 de focus liggen op 1) het verankeren van aquathermie in lokaal warmtebeleid (Transitievisie Warmte, Wijkuitvoeringsplannen), wat zal leiden tot de praktische toepassing van aquathermie in warmtetransitie projecten. En 2) een verkenning naar kengetallen voor aquathermie, met als doel eenduidige set van kengetallen over aquathermie en inzicht in de aannames in berekening en/of modellen, waardoor er meer duidelijk over de potentie van aquathermie ontstaat (financieel dan wel technisch dan wel ruimtelijke potentie). Dit bevordert de geloofwaardigheid van aquathermie als bron in de warmtetransitie.

Producten en activiteiten 2021:

Kennisontwikkeling

- Verhogen van het kennisniveau op het gebied van aquathermie bij gemeenten, wat leidt tot borging in RESsen, TVWs en WUPS, door:
 - Op de hoogte blijven van de kennis vraag en hierop inspelen. Bijvoorbeeld door gemeentelijke en provinciale partners en partijen van het NAT te bevragen, binnen het netwerkbureau hier aandacht voor te houden en dit op te nemen in de CoP/webinar feedbackformulieren.

Samen met het PAW en KLP de geleerde lessen over aquathermie in de gebouwde omgeving identificeren en deze lessen op een passende wijze over het voetlicht brengen.

Kennisdeling

- Het ontwikkelen van een starterspakket aquathermie: alle basis informatie die je moet weten als je aan het begin van een aquathermie initiatief staat, op één plek.
- Het ondersteunen van verschillende praktijk cases, bijvoorbeeld:
 - Praktijkcentrum aquathermie Friesland.
 - Een gemeente bij het opstellen of uitwerken van een TVW of WUP.
 - Proeftuin van het PAW gericht op aquathermie.
- Het up to date houden van de projectenlijst en projectenkaart op de website.
- Verbinding onderhouden met de andere klimaatprogramma's.
- Bij het ambtelijke overleg van IPO werkgroep warmte een presentatie geven over aquathermie, om bekendheid te vergroten. Hierin tevens ophalen welke kennis behoefte er is.

Netwerkactivering

- Sessie mede georganiseerd door NL-Ingenieurs met haar netwerk en de partners en partijen van het NAT als start voor de verkenning van kengetallen aquathermie. Hierop volgende samen met partners en partijen een werkgroep inrichten die een Plan van Aanpak ontwikkelen en hieraan uitvoering geeft.
- Organiseren van minimaal 5 CoP's of webinars.

5.3 Governance en financiering

Grootschalige toepassing van aquathermie is complex, mede vanwege het grote aantal stakeholders met verschillende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Daarnaast biedt wet- en regelgeving op onderdelen onvoldoende of beperkte helderheid. De warmtewet 2.0 is afgelopen zomer ter consultatie aangeboden. De behandeling van de wet dient nog plaats te vinden.

De vraagstukken die centraal staan binnen het spoor governance en financiering richten zich onder meer op doelen en ambities van partijen die nodig zijn om (grootschalige) toepassing van aquathermie te realiseren, onder welke condities zij hier invulling aan kunnen en willen geven, en hoe de opgave gefinancierd kan worden. Daarbij gaat het bijvoorbeeld ook om de omslag van business cases naar value cases waarin maatschappelijke waarden een belangrijke rol spelen, naast enkel financiële en technische aspecten. Samen met stakeholders worden deze vraagstukken benoemd, gestructureerd en geanalyseerd. De focus is hierbij breder dan enkel de primaire keten van bronhouder, netbeheerder en energie-/warmtebedrijf. Ook financiers, woningcorporaties, bouwers en gemeenten en provincies (niet zijnde in de rol van bronbeheerder) behoren tot de sleutelspelers, evenals grote warmtevragers als zorginstellingen en zwembaden. Een publiek-private samenwerking is dan ook noodzakelijk om de opgave te realiseren.

De partijen en partners in de Green Deal zijn het fundament onder het netwerk aquathermie. Ook op bestuurlijk niveau is van belang dat deze partijen elkaar kennen en weten te vinden, hun ambities en dilemma's delen en als ambassadeur voor aquathermie optreden. Om dit te faciliteren organiseert het netwerkbureau verschillende bijeenkomsten, waarbij zowel kennisdelen als netwerken centraal staat.

Producten en activiteiten 2021:

De producten zullen in 2021 in lijn liggen met de producten in 2020. De verwachting is dat in 2021 een aantal onderzoeksvragen beantwoord wordt, waardoor er meer kennis gedeeld kan worden. Daarnaast is 2021 het laatste volledige jaar van de Green Deal Aquathermie. Hier zal op passende wijze bij stil worden gestaan in een bijeenkomst voor het netwerk.

Kennisontwikkeling

- Ondersteuning aan uitvoering kennis- en onderzoeksagenda door te verbinden, faciliteren en resultaten te communiceren. Bijvoorbeeld t.a.v. financieringvormen (NWB) en governance van aquathermie (STOWA), inzichtelijke tariefstructuren (Balance) en mogelijk snijvlak techniek en governance.

Kennisdeling

- Inhoudelijke bijdrage aan minimaal één CoP-bijeenkomst/webinar over het thema governance en financiering

Netwerkactivering

- Verbreden en verdiepen Netwerk Aquathermie
- Betrekken zorgsector bij netwerk aquathermie, bijvoorbeeld door middel van rondetafelbijeenkomst
- Verbinden van verschillende sectoren, waarbij regierol van gemeenten centraal staat
- Twee bestuurlijke (netwerkgroep)bijeenkomsten (voorjaar en najaar)

Organisatie netwerkbureau

- Drie stuurgroepbijeenkomsten
- Voortgangsrapportage + afsluitende rapportage Green Deal Aquathermie
- Teambijeenkomsten netwerkbureau

Borging

Gedurende de looptijd van de Green Deal is er een actief netwerk ontstaan. Bezien wordt of en hoe dit netwerk ook in de toekomst verder ondersteund dient te worden. De kennis opgedaan op het gebied van governance en financiering zal op eenzelfde wijze geborgd worden als de kennis op andere thema's.

5.4 Communicatie

Ontwikkelde kennis op een aantrekkelijke manier ontsluiten, informatie over governance- en financieringsvraagstukken delen en praktijkprojecten voor het voetlicht brengen dragen bij aan het in kaart brengen van de waarde en toepassing van aquathermie om daarmee de warmtetransitie te versnellen. Communicatie verbindt en doorkruist op deze manier alle sporen van het netwerkbureau. Heldere en open communicatie met oog voor de verbinding van mensen en organisaties met kennis van en vragen over aquathermie is daarmee een belangrijke succesfactor van het slagen van de Green Deal Aquathermie.

Met communicatie kunnen we het netwerk/community aanjagen en actief houden. Stakeholders die elkaar vinden en met elkaar samenwerken via de community op de website kunnen vooruitgang boeken in de oplossing van hun vraagstukken over aquathermie.

In 2019 is gestart met de communicatiesamenwerking met de Klimaatprogramma's NPRES, PAW en ECW, in 2020 is dit doorgezet. In 2020 is het Programma Verduurzaming Industrie (PVI) en de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) toegetreden tot de samenwerking. Ook voor 2021 zal de onderlinge samenwerking en herkenbaarheid als klimaatfamilie een belangrijk aandachtspunt blijven. Communicatief komt dit met name tot uitdrukking op het gebied van de online herkenbaarheid (website) en de versterking van elkaars communicatieboodschappen.

Producten en activiteiten 2021:

De producten en activiteiten in 2021 zullen voor een groot deel een voortzetting zijn van die in 2020. Extra aandacht gaat uit naar gezamenlijke kennisdeling aquathermie met WarmingUP en Stowa en borging van de gepubliceerde informatie en kennis. In 2021 zal de koelingsmogelijkheid van aquathermie als unique selling point in de warmtetransitie extra worden benadrukt, omdat de verwachting is dat de gebouwde omgeving veel koude gaat vragen. Daarnaast haken we TED, de drinkwatersector, beter aan.

De communicatie richt zich in 2021 nadrukkelijker dan eerder op gemeenten, omdat de transitievisies warmte en wijkuitvoeringsplannen moeten worden gemaakt.

Kennisdeling

Website blijft het centrale communicatiemiddel waar kennis en nieuws over aquathermie wordt gedeeld. Kennis van NAT, maar ook aquathermie-informatie van andere (buitenlandse) organisaties en media.

- Praktijkaart uitbreiden met kengetallen van minder geslaagde of afgebroken projecten. En met nog niet gerealiseerde projecten
- Nieuwsbrieven NAT
- Sociale media worden ingezet om eigen aquathermienieuws, maar vooral ook nieuws van anderen te delen met de community. Mensen reageren positief op onze posts, hier gaan we dan ook mee door.
- Bekendheid geven aan de bijeenkomsten die het netwerkbureau organiseert
- Positieve berichtgeving over aquathermie in de regionale en landelijke media
- Community faciliteren met presentaties, documenten en een activiteitenkalender
- Gezamenlijke kennisdeling aquathermie met WarmingUP en Stowa

Netwerkactivering

- Uitbreiding actief NAT: communicatieve aandacht geven aan alle (nieuwe) partijen en partners om zo hun kracht en kennis zo goed mogelijk te benutten. Extra inzetten op de zorgsector en installatiebranche.
- Community vindt elkaar en werkt samen via de website. Hiertoe worden filmpjes van partijen en partners gepubliceerd en praktijkprojecten geportretteerd. (ambassadeurs aquathermie, via estafettestokje waarin iedere deelnemer aan een volgende een centrale vraag voor het portret stelt – wat ik altijd al wilde weten ...)
- Portretten van de nieuwe proeftuinen PAW met aquathermie

Borging

- Bibliotheek en FAQ website verder uitbouwen en ontsluiten
- Gezamenlijke kennisdeling aquathermie met WarmingUP en Stowa

5.5 Verkenning doorontwikkeling Aquathermie na 2021

Na afronding van de Green Deal Aquathermie met een oplevering en evaluatie per mei 2022 is de vraag of en in hoeverre de ontwikkeling van aquathermie verder ondersteund en gestimuleerd moet worden. Een aantal constatering:

- De bekendheid met aquathermie is sterk toegenomen;
- Het aantal projecten ook zij het vooral in nieuwbouw van woningen en niet in bestaande bouw en utiliteitsbouw;
- De kennisvragen over aquathermie zijn deels beantwoord en deels nog in onderzoek;
- De warmteketen is nog zoekende naar de beste vorm van samenwerking en financiering van aquathermieprojecten; het effect van de SDE++ regeling is nog niet zichtbaar;
- Marktpartijen staan nog niet klaar om de grootschalige ontwikkeling en toepassing van aquathermie op zich te nemen.

Kortom: aquathermie is nog niet klaar voor de markt en verdere ondersteuning is nodig. Daarom gaan de partijen en partners in NAT onderzoeken welke ondersteuning van de ontwikkeling van aquathermie nodig en mogelijk is en welke samenwerkingsvorm en financiering hierbij het beste past.

5.6 Thema's

In hoofdstuk 2 zijn de thema's benoemd: netwerk activeren, kennis(vragen) ophalen, leren en kennisdelen, organisatie netwerkbureau. De vier sporen binnen het netwerkbureau dragen allen bij aan deze thema's, en het is mogelijk om vraagstukken integraal te benaderen. In onderstaand overzicht zijn de producten en activiteiten van de sporen, gekoppeld aan de thema's. Sommige activiteiten dragen bij aan meerdere thema's. Voor de overzichtelijkheid zijn ze bij het thema waaraan ze het meest bijdragen, opgenomen.

Thema 1 Netwerk activeren	Thema 2 Kennis(vragen) ophalen	Thema 3 Leren en kennis delen	Thema 4 Organisatie netwerkbureau
• Drinkwatersector aanhaken om de waarde van TED beter in beeld te hebben. ◦ In beeld brengen van de drempels die vanuit de drinkwatersector worden gezien. ◦ Deze drempels als onderzoeksonderwerpen adresseren • Installatiebranche aanhaken om de maakbaarheid van aquathermie te vergroten. • Sessie mede georganiseerd door NL-Ingenieurs met haar netwerk en de partners en partijen van het NAT als start voor de verkenning van kengetallen aquathermie. Hierop volgende samen met partners en partijen een werkgroep inrichten die een Plan van Aanpak ontwikkelen en hieraan uitvoering geeft. • Organiseren van minimaal 5 CoP's of webinars. • Verbreden en verdiepen Netwerk Aquathermie • Betrekken zorgsector bij netwerk aquathermie, bijvoorbeeld door middel van rondetafelbijeenkomst • Verbinden van verschillende sectoren, waarbij regierol van gemeenten centraal staat	• De laatste onderwerpen uit de onderzoeksagenda adresseren, waaronder enkele vraagstukken over businesscases, onderzoek naar koudevraag in de gebouwde omgeving en de relatie met opslag in de ondergrond. • Betrokken zijn en blijven bij de beantwoording van de andere kennisvragen uit de onderzoeksagenda. Diverse organisaties werken aan de beantwoording van de vragen uit de onderzoeksagenda. In 2021 zullen deze vragen grotendeels beantwoord worden. De belangrijkste taken van het Netwerkbureau zijn vinger aan de pols houden en zorgen dat zodra er antwoorden zijn, dat deze worden gedeeld binnen en buiten het netwerk. Via de website en via CoP bijeenkomsten. Ook in samenwerking met het kennisprogramma WarmingUP worden uitkomsten gedeeld. • Andere ontwikkelingen volgen, verbinden en aanjagen, zoals het openingsbod van STEDIN en de Ministeriële Regeling voor temperatuurlozingen. • Verhogen van het kennisniveau op het gebied van aquathermie bij gemeenten, door:	• Het ontwikkelen van een starterspakket aquathermie: alle basis informatie die je moet weten als je aan het begin van een aquathermie initiatief staat, op één plek. • Het ondersteunen van verschillende praktijk cases, bijvoorbeeld: ◦ Praktijkcentrum aquathermie Friesland. ◦ Een gemeente bij het opstellen of uitwerken van een TVW of WUP. ◦ Proeftuin van het PAW gericht op aquathermie. • Het up to date houden van de de projectenlijst en projectenkaart op de website. • Verbinding onderhouden met de andere klimaatprogramma's. • Bij het ambtelijke overleg van IPO werkgroep warmte een presentatie geven over aquathermie, om bekendheid te vergroten. Hierin tevens ophalen welke kennis behoefte er is. • Inhoudelijke bijdrage aan minimaal één CoP-bijeenkomst/webinar over het thema governance en financiering Website blijft het centrale communicatiemiddel waar kennis en nieuws over aquathermie wordt gedeeld. Kennis van NAT, maar ook aquathermie-informatie	Als in mei 2022 de Green Deal afloopt, dient de opgebouwde kennis goed geborgd te zijn. In 2021 wordt hiermee een start gemaakt, onder andere door: • Een goed ontsloten bibliotheek (i.s.m. communicatie) • Borging in de warmtetransitie op Rijksniveau, zoals in een Routekaart (vergelijk Routekaart windenergie op zee 2030) • Drie stuurgroepbijeenkomsten • Voortgangsrapportage + afsluitende rapportage Green Deal Aquathermie • Teambijeenkomsten netwerkbureau • Bibliotheek en FAQ website verder uitbouwen en ontsluiten • Gezamenlijke kennisdeling aquathermie met WarmingUP en Stowa

• Twee bestuurlijke (netwerkgroep)bijeenkomsten (voorjaar en najaar) • Uitbreiding actief NAT: communicatieve aandacht geven aan alle (nieuwe) partijen en partners om zo hun kracht en kennis zo goed mogelijk te benutten. Extra inzetten op de zorgsector en installatiebranche. • Community vindt elkaar en werkt samen via de website. Hiertoe worden filmpjes van partijen en partners gepubliceerd en praktijkprojecten geportretteerd. (ambassadeurs aquathermie, via estafettestokje waarin iedere deelnemer aan een volgende een centrale vraag voor het portret stelt – wat ik altijd al wilde weten ...) • Portretten van de nieuwe proeftuinen PAW met aquathermie	○ Op de hoogte blijven van de kennis vraag en hierop inspelen. Bijvoorbeeld door gemeentelijke en provinciale partners en partijen van het NAT te bevragen, binnen het netwerkbureau hier aandacht voor te houden en dit op te nemen in de CoP/webinar feedbackformulieren. ○ Samen met het PAW en KLP de geleerde lessen over aquathermie identificeren en deze lessen op een passende wijze over het voetlicht brengen. • Ondersteuning aan uitvoering kennis- en onderzoeksagenda door te verbinden, faciliteren en resultaten te communiceren. Bijvoorbeeld t.a.v. financieringvormen (NWB) en governance van aquathermie (STOWA), inzichtelijke tariefstructuren (Balance) en mogelijk snijvlak techniek en governance.	- van andere (buitenlandse) organisaties en media. • Praktijkkartaat uitbreiden met kengetallen van minder geslaagde of afgebroken projecten. En met nog niet gerealiseerde projecten • Nieuwsbrieven NAT • Sociale media worden ingezet om eigen aquathermienieuws, maar vooral ook nieuws van anderen te delen met de community. Mensen reageren positief op onze posts, hier gaan we dan ook mee door. • Bekendheid geven aan de bijeenkomsten die het netwerkbureau organiseert • Positieve berichtgeving over aquathermie in de regionale en landelijke media • Community faciliteren met presentaties, documenten en een activiteitenkalender • Gezamenlijke kennisdeling aquathermie met WarmingUP en Stowa	
--	--	---	--

Producten en activiteiten van het spoor kennis en onderzoek zijn in **rood** weergegeven.

Producten en activiteiten van het spoor praktijk zijn in **paars** weergegeven.

Producten en activiteiten van spoor governance en financiering zijn in **groen** weergegeven.

Producten en activiteiten van spoor communicatie zijn in **blauw** weergegeven.

6. Beheersing

6.1 Begroting 2021

Voor de totale Green Deal is een bedrag van €1.275.000 beschikbaar gesteld door de partijen in de deze Green Deal. De subsidie vanuit het Ministerie van EZK vormt het grootste deel van dit bedrag en deze beschikking loopt af op 31-12-2021. De Green Deal loopt formeel echter nog enkele maanden langer, en vraagt onder meer om een eindoplevering. In 2021 wordt door het netwerk gezien of er een vervolg op de Green Deal gewenst is en welke vorm dit vervolg zal krijgen. Onder meer om deze reden, en t.b.v. het afronden van de huidige fase is er indicatief een overlopende post personeel 2022 opgenomen. Afhankelijk van de besluiten t.a.v. het vervolg die naar verwachting de komende periode genomen worden, zal in het najaar een afrondende begroting worden opgesteld.

	2019 Realisatie	2020 Realisatie	2021 Begroot	Totaal
Personeel	293.604	324.123	318.600	
Bijeenkomsten	4.824	3.168	3.000	
Jaarplan	6.310	4.961	5.000	
Algemeen/Bureaunkosten	304.739	332.252	326.600	963.591

Bijeenkomsten	482	0	1.000	
Jaarplan	3.688	0	4.000	
Kennis en onderzoek	4.171	0	5.000	9.171

Bijeenkomsten	1.105	3.001	5.000	
Jaarplan		0	0	
Praktijk	1.105	3.001	5.000	9.106

Bijeenkomsten	2.054	7.080	10.000	
Jaarplan	49.688	219	1.750	
Governance en financiering	51.742	7.299	11.750	70.791

Website		545	12.500	
Overige communicatieproducten	34.089	4.528	12.000	
Communicatie	34.089	5.072	24.500	63.661

Eindoplevering (indicatief)			34.000	
Personeel overloop 2022 (indicatief)			80.000	
Onvoorzien		1.694	10.000	
BTW op detachering		15.299	17.500	

Totaal	395.846	364.617	514.350	1.274.813
---------------	----------------	----------------	----------------	------------------

6.2 Voortgang en verantwoording

Periodiek wordt de het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, als subsidieverstrekker, en de stuurgroep NAT geïnformeerd over de voortgang van de Green Deal en het jaarplan. Hiertoe wordt één overkoepelende rapportage gemaakt die in de verschillende informatiebehoeftes voorziet. De rapportages worden na besluitvorming in de stuurgroep met alle Green Deal partijen en partners gedeeld

6.3 Bedrijfsvoering

De administratie loopt via de Unie van Waterschappen als subsidieontvanger. Het programmabureau houdt echter ook zelf zicht op de financiële verplichtingen en uitgaven.